

dr hab. Magdalena Jakubska-Szymiec
dziedzina: sztuki
dyscyplina artystyczna – sztuki muzyczne
Katedra Instrumentów Dętych Drewnianych
Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego
w Poznaniu

Poznań, 24.01.2024r.

**Ocena pracy doktorskiej pana mgra Michała Knota, sporządzona
w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuki, dyscyplinie
artystycznej - sztuki muzyczne, wszczętym przez Radę Wydziału
Instrumentalnego Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina
w Warszawie**

Zleceniodawca recenzji:

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, zlecenie podjęto na podstawie pisma Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej z dnia 11.07.2023 r., dotyczącego decyzji Rady Dyscypliny Artystycznej UMFC w sprawie powierzenie mojej osobie funkcji recenzenta w przewodzie doktorskim pana mgra Michała Knota. Przewód doktorski prowadzony jest na podstawie ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie (t.j. Dz. U. z 2017 roku poz. 1789.), Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku (Dz. U. z 2018 roku poz. 261) w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzenia czynności w przewodach doktorskich, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora oraz art. 179 ust. 1. i 3. Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 30 sierpnia 2018 r. poz. 1669).

Ocena rozprawy doktorskiej

Rozprawa doktorska mgr Michała Knota pt. *Potencjał brzmieniowy duetu saksofonowo-akordeonowego na przykładzie kompozycji Tomasza Skwersa oraz adaptacji wybranych utworów Igora Strawieńskiego, Edvarda Griega, Aarona Coplanda, George'a Gershwin, Chicka Corei i Dariusza Milhauda. Studium interpretacji i zasięgu ekspresyjnych możliwości wykonawczych* składa się z dzieła artystycznego w postaci płyty CD *East West Duo Aliada* (Hänssler Classic, HC 20081, 2021), a także opisu rozprawy doktorskiej. Promotorem doktoratu jest prof. dr hab. Paweł Gusnar.

Utwory zostały zarejestrowane w następującym porządku:

1) Igor Strawieński	[1] Taniec rosyjski
2) Edvard Grieg	[2] Strumyk op. 62
	[3] Melodia op.47
	[4] Marsz trolli op.54
3) Melodia ludowa	[5] Drømte mig en drøm
oprac. Danish String Quartet	[6] Polska från Dorotea
4) Duo Aliada	[7] Improvisation
5) Vlastimir Povlović	[8] Žikino kolo
6) Tomasz Skweres	[9] Coffin ship
7) Aaron Copland	[10] Three moods: Embittered
	[11] Three moods: Wistful
	[12] Three moods: Jazzy
8) George Gershwin	[13] Preludia: Allegro ben ritmato e deciso
	[14] Preludia: Aandante con moto
	[15] Preludia: Allegro ben ritmato e deciso
	[16] Clap yo' hands
	[17] Fascinating rhythm
	[18] The man I love
	[19] I got rhythm
9) Chick Corea	[20] Children's songs: No. 6
	[21] Children's songs: No. 4
	[22] Children's songs: No. 11
	[23] Children's songs: No. 7

Wykonawcy: **Duo Aliada** / Michał Knot – saksofon sopranowy, Bogdan Laketić - akordeon

Płyta *East West* została wydana w 2021 roku. Nagrania odbyły się w Wiener Musikverein, Gläserner Sall w Austrii. Za realizację nagrania odpowiedzialny był Martin Klebahn, 4tune audio & media production Vienna. Pod względem technicznym nagranie cechuje bardzo dobra jakość dźwięku, naturalna przestrzeń akustyczna i stosowne proporcje dźwiękowe. Pod względem wykonawczym rejestracja odznacza się dbałością o gatunek i barwę dźwięku, dużą swobodą wykonawczą oraz instrumentalną wirtuozerią. Wszystkie nagrane kompozycje przygotowane zostały i zarejestrowane z dużą starannością i wielką dbałością o szczegóły. Doktorant jawi się jako Artysta w pełni ukształtowany. Od początku przykuwa uwagę piękny dźwięk saksofonu - centryczny, podparty i muskularny. Brzmienie saksofonu wydobywane przez Doktoranta imponuje wielkim bogactwem-różnorodnością barw, artykulacji, zmiennością ekspresji. Potrafi być żartobliwe, beztrioskie, figlarne, albo nagle zejść do tajemniczego szeptu w scenach portretujących nastroj tęsknoty, strachu, oczekiwania czy śmierci. Doskonała współpraca z akordeonistą świadczy również o wysokich kompetencjach Doktoranta jako kameralisty. Koncepcja przedstawionych dzieł jest spójna i czytelna, rzetelnie przygotowana.

Zarejestrowane kompozycje ukazują pełnię możliwości instrumentalnych i artystycznych magistra Michała Knota. Doktorant prezentuje się jako wirtuoz saksofonu, z pełną swobodą władający instrumentem, operujący szerokim wachlarzem dynamiki, artykulacji oraz bogatą paletą kolorystyczną. Stwierdzam, że Doktorant przedstawił dzieło o wysokich walorach artystycznych na bardzo wysokim poziomie instrumentalnym.

Płytę otwiera utwór *Taniec rosyjski*, który jest ostatnią częścią pierwszej sceny baletu *Pietruszka* (1911r.) Igora Strawińskiego. Możemy tu usłyszeć proste melodie ludowe z tonalnym akompaniamentem, klastery diatoniczne, harmonizacje modalne, progresje chromatyczne oraz bardziej złożone współbrzmienia. Opracowana przez Doktoranta transkrypcja na duet saksofonowo-akordeonowy oparta jest przede wszystkim na drugiej, fortepianowej wersji tego utworu. Jednak w wielu fragmentach zauważalne są odniesienia do partytury orkiestrowej, które Doktorant wprowadził w celu wydobywania istoty treści muzycznej i lepszego oddania charakteru brzmienia danego fragmentu. Poprzez zastosowanie różnych rejestrów akordeonu i dzięki elastyczności barwy saksofonu ta oparta głównie na wersji fortepianowej transkrypcja nabiera niemal orkiestrowego oblicza.

Druga pozycja albumu to Edvard Grieg i jego trzy miniatury: *Strumyk* op. 62, *Melodia* op. 47 i *Marsz Trolli* op. 54 pochodzące ze zbioru *Utworów lirycznych* (1864-1901). Te krótkie kompozycje na fortepian nawiązują do tradycji romantycznej. Duża ich część charakteryzuje się wykorzystaniem melodii, harmonii i rytmów ludowych zaczerpniętych z kulturowego bogactwa folkloru skandynawskiego. Tak jak to miało miejsce w przypadku pierwszego utworu z płyty, również w tych utworach opracowanie na duet saksofonowo-akordeonowy polegało na zmianach w układzie warstw fakturalnych i różnych sposobach podziału linii melodycznych pomiędzy oba instrumenty z myślą o wzbogaceniu brzmienia i podkreślenia emocjonalnego charakteru kompozycji Griega.

Wspólną cechą następnych trzech kompozycji na płycie jest silny związek z muzyką ludową. *Drømte mig en drøm* to najstarszy nordycki zapis pieśni ludowej odnaleziony w skandynawskim zbiorze praw i ustaw wprowadzony na początku XIII wieku. Następnie utwór *Polska från Dorotea* to opracowanie skandynawskiego tańca *polska* w metrum $\frac{3}{4}$, charakteryzujący się płynnymi ruchami kolistymi. Z kolei trzecim utworem czerpiącym z korzeni muzyki ludowej to *Žikino kolo* – serbski, żywiolowy taniec w nieregularnym metrum $\frac{7}{8}$. Kompozycja poprzedzona jest improwizowanym wstępem w stylu bałkańskim. Do sporządzenia transkrypcji saksofonowo-akordeonowej Doktorant wykorzystał szerokie zastosowanie rejestrów akordeonu.

Jednym z najciekawszych utworów na płycie jest kompozycja napisana na zamówienie Duo Aliana *Coffin ship* (2018) Tomasza Skweresa. Jest to niezwykle poruszający utwór, który odnosi się do tragicznych wydarzeń XIX-wiecznej emigracji irlandzkiej do USA. Kompozytor doskonale wykorzystuje potencjał brzmieniowy duetu. Dzięki zrozumieniu natury brzmieniowej saksofonu i akordeonu perfekcyjnie operuje kolorytem dźwięku, obrazując różne stadia strachu, zwątpienia i śmierci.

Dalsza muzyczna podróż kieruje nas do Stanów Zjednoczonych. Aaron Copland *Three moods* (1921) to trzyczęściowy utwór, w którym możemy odnaleźć syntezę inspiracji jazzem, ragtimem, angloamerykańską i latynoską muzyką ludową z modernizmem europejskim. To właśnie eklektyczny charakter skłonił duet do własnej transkrypcji oraz nagrania tego dzieła. Następnie Georg Gershwin i jego *Preludia* (1926) oraz *Songbook*. Od momentu wydania *Preludiów* w pierwotnej wersji na fortepian powstało wiele transkrypcji, aranżacji i parafraz tego utworu. Idiom jazzowy jest tu wyraźnie wyczuwalny w całym utworze, zwłaszcza w częstym stosowaniu rytmu synkopowanego i współbrzmieniach septymowych. Na liście utworów płyty *East West*, *Preludia* uzupełnione zostały transkrypcjami czterech piosenek

pochodzących z różnych musicali: *Clap Yo' Hands* z musicalu *Oh, Kay* (1926), *Fascinating Rhythm* i *The Man I Love* z musicalu *Lady, Be Good* (1924) i *I Got Rhythm* z musicalu *Girl Crazy* (1930). Transkrypcje saksofonowo-akordeonowe ww. piosenek oparte są na ich wersjach instrumentalnych, opracowanych przez samego kompozytora w zbiorze *Gershwin at the keyboard* wydanym w 1932 roku. Wybór kolejnych utworów na listę albumu motywowany był potrzebą znalezienia kompozycji nawiązujących do muzyki Gershwina. Przykładem łączenia jazzu z muzyką klasyczną jest także znajdujący się na krążku cykl *Children's songs* Chicka Corei. Charakterystyczna prostota przekazu miniatur Corei bardzo dobrze łączy się z wyrazistymi utworami Gershwina zawartymi na płycie.

Ostatnim utworem zamykającym album *East West* jest trzecia część suity *Scaramouche* (1937) *Brazileira* Dariusza Milhauda. Transkrypcja na duet saksofonowo-akordeonowy jest w większości ścisłym przeniesieniem materiału dźwiękowego tego utworu z wersji na saksofon altowy i fortepian.

Opis dzieła będący integralną częścią pracy doktorskiej w doskonały sposób merytorycznie uzupełnia dzieło artystyczne. Doktorant w sposób czytelny i wszechstronny potraktował problematykę określoną w tytule, tworząc pracę pełną historycznej wiedzy, wnikliwych analiz oraz omawiając zagadnienia wykonawcze przedstawionych kompozycji. Bardzo cenny jest zapis rozmowy z renomowanym psychoakustykiem, muzykologiem i saksofonistą – Jonasem Braaschem, który dzieli się cennymi spostrzeżeniami na temat właściwości akustycznych saksofonu i akordeonu. Równie cenna jest zawarta ekspertyza dotycząca współzależności brzmieniowych obu instrumentów. Autor w swojej pracy sporządził katalog oryginalnych utworów i wynikające z niego diagramy, które świadczą m. in. o znaczącym wzroście zainteresowania duetem saksofonowo-akordeonowym w ciągu ostatniej dekady. Praca pisemna Doktoranta może stanowić interesującą lekturę z zakresu poszukiwań potencjału brzmienia duetu saksofonowo-akordeonowego poprzez analizę kompozycji *Coffin ship* Tomasza Skwersa oraz autorskich adaptacji wybranych utworów. Całość pracy Doktoranta cechuje gruntowna znajomość tematu, która została czytelnie przelana na papier. Wiedza, którą przekazuje Autor zapewne posłuży szerokiemu gronu studentów, którzy interesują się omawianą tematyką .

Uważam, iż problematyka określona w tytule pracy została przez Doktoranta przedstawiona w sposób należyty. Stanowi źródło naukowej, artystycznej oraz praktycznej wiedzy. Wzbogaca polską sztukę wykonawczą i stanowi twórczy wkład w rozwój dziedziny sztuki muzycznej.

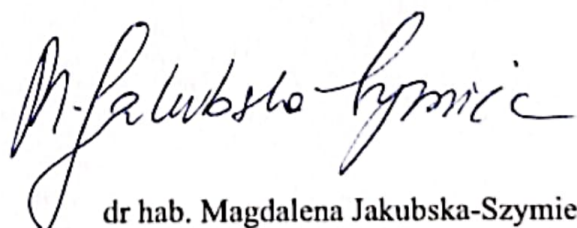
Bibliografię rozprawy uważam za bardzo bogatą, różnorodną i prawidłowo zrobioną.

Pod względem zawartości merytorycznej pracę uważam za spełniającą wymogi pracy doktorskiej – ciekawą i wielce ambitną w zamyśle, w pełni satysfakcjonującą w realizacji.

Konkluzja

W związku z powyższym, z pełnym przekonaniem oceniam pozytywnie przedstawioną mi do recenzji pracę mgra Michała Knota. Autor wykazała się w niej rozległą wiedzą w dziedzinie określonej tytułem, znakomitą orientacją w literaturze przedmiotu, a także umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Zarejestrowany na płycie CD *East West* materiał jest ciekawie dobrany, wykonany i zarejestrowany w sposób godny pochwały, wyrazisty pod względem formy i wyrazu, przedstawia Doktoranta, jako w pełni ukształtowanego artystę. Tym samym mgr Michał Knot spełniła wszystkie ustawowe wymagania stawiane pracom doktorskim.

Stwierdzam, iż mgr Michał Knot rozwiązał przyjęte w temacie pracy założenie artystyczne i wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku. **Pracę doktorską Pana mgra Michała Knota przyjmuję.**

dr hab. Magdalena Jakubska-Szymiec